

Tisková zpráva

Důvěra k vybraným institucím veřejného života – listopad 2018

- ⊙ Největší důvěře ze zkoumaných veřejných institucí se těší armáda a policie (shodně 67 %), nejméně lidé důvěřují církvím (25 %).
- ⊙ Výraznější převaha důvěry nad nedůvěrou je patrná ještě v případě soudů, bank a výzkumů veřejného mínění, v případě rádií převažuje důvěra jen mírně (statisticky nevýznamně). U odborů je podíl odpovědí statisticky vyrovnaný. U ostatních institucí (internet, televize, tisk, neziskové organizace) již výrazně převažuje nedůvěra.
- ⊙ V porovnání s předchozím šetřením z března 2018 jsme v aktuálním šetření zaznamenali pokles důvěry rádiím a internetu, kterým zároveň vzrostla i nedůvěra. Nedůvěra vzrostla také odborům a televizi.
- ⊙ Časový vývoj (ne)důvěry k vybraným institucím veřejného života můžete najít v interaktivní formě v přehledu časových řad CVVM: <http://cvvmapp.soc.cas.cz/>.

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 583; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

V listopadu 2018 byla součástí pravidelného šetření CVVM otázka zjišťující důvěru občanů ve vybrané společenské instituce¹. Tato otázka se opakuje dvakrát ročně, na jaře a na podzim.

Tabulka 1: Důvěra vybraným institucím veřejného života (v %)

	Rozhodně důvěřuji	Spíše důvěřuji	Spíše nedůvěřuji	Rozhodně nedůvěřuji	Neví	D/N	Rozdíl D-N	Průměr (1 – 4)
Armádě	19	48	19	6	8	67/25	42	2,13
Policii ČR	12	55	24	7	2	67/31	36	2,26
Soudům	11	47	29	9	4	58/38	20	2,37
Bankám	8	45	31	12	4	53/43	10	2,50
Výzkumům mínění	5	42	31	9	13	47/40	7	2,50
Rádiu	7	41	33	13	6	48/46	2	2,55
Odborům	7	34	27	14	18	41/41	0	2,59
Internetu	5	34	41	13	7	39/54	-15	2,68
Televizi	7	33	42	16	2	40/58	-18	2,69
Tisku	6	32	41	18	3	38/59	-21	2,73
Nezisk.org.	5	32	29	24	10	37/53	-16	2,80
Církvím	5	20	31	36	8	25/67	-42	3,06

Pozn.: Položky v tabulce jsou seřazeny podle průměru v aktuálním výzkumu.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 11. 2018, 1104 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Znění otázky: „Řekněte prosím, důvěřujete nebo nedůvěřujete a) soudům, b) policii ČR, c) armádě, d) tisku, e) televizi, f) rádiu, g) odborům, h) církvím, i) neziskovým organizacím, j) bankám, k) internetu, o) výzkumům veřejného mínění?“ Možnosti odpovědí: rozhodně důvěřuje, spíše důvěřuje, spíše nedůvěřuje, rozhodně nedůvěřuje.

Jak vyplývá z údajů uvedených v tabulce 1, výrazně převažující důvěře se těší armáda (67 % důvěřujících, 25 % nedůvěřujících) a policie ČR (67 % ku 31 %). Důvěra nad nedůvěrou ještě převážila u hodnocení soudů (58 % důvěřujících, 38 % nedůvěřujících), bank (53 % ku 43 %) a výzkumů veřejného mínění (47 % důvěřujících : 40 % nedůvěřujících), kde je ovšem 13 % odpovědí „nevím“. Velmi mírně (statisticky nevýznamně) převažuje důvěra nad nedůvěrou u hodnocení rádií (48 % důvěřujících, 46 % nedůvěřujících). U odborů byla zjištěna vyrovnaná míra důvěry a nedůvěry (41 % shodně důvěřuje i nedůvěřuje), nicméně je zde vysoký podíl odpovědí „nevím“ (18 %).

U ostatních institucí již převažuje nedůvěra. Relativně nejlépe z nich dopadl internet (39 % ku 54 %) a neziskové organizace (37 % ku 53 %). Ve vztahu k dalším institucím už výrazněji převažuje nedůvěra nad důvěrou, a to konkrétně v případě televize (40 % ku 58 %) a tisku (38 % ku 59 %). Tradičně nejnižší důvěru vyjadřuje česká veřejnost k církvím, kde rozdíl mezi důvěrou a nedůvěrou je 42 procentních bodů (25 % důvěřujících, 67 % nedůvěřujících).

Pokud se podíváme na odpovědi v určitém celkovém vyjádření, tak stojí za pozornost, že 6 % dotázaných nedůvěřuje ani jedné z uvedených institucí, přibližně pětina (22 %) důvěřuje jen 1 až 3 institucím a necelá třetina (29 %) důvěřuje 8 a více institucím. Zbytek (43 %) důvěřuje 4 až 7 institucím (viz podrobně následující tabulka). Pro srovnání v tabulce 2 uvádíme i analogický výsledek za politické instituce (prezident, vláda, sněmovna, senát, krajské a obecní zastupitelstvo, hejtman kraje, starosta obce).

Tabulka 2: Souhrnný ukazatel důvěry k vybraným institucím (v %)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A vybrané instituce	6	6	6	10	11	12	11	9	10	7	5	3	4
B politické instituce	14	11	11	13	13	12	9	8	9				

A: počet vybraných institucí, kterým dotázaný „rozhodně“ nebo „spíše“ důvěřuje

B: počet politických institucí (prezident, vláda, sněmovna, senát, krajské a obecní zastupitelstvo, hejtman kraje, starosta obce), kterým dotázaný „rozhodně“ nebo „spíše“ důvěřuje

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 11. 2018, 1104 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Za pozornost stojí, že daný ukazatel souhrnné (ne)důvěry je významně ovlivněn deklarovanou životní úrovní dotázaných osob (podobně pak i analogický ukazatel důvěry v politické instituce) – viz tabulky 3a, 3b.

Tab. 3a: Souhrnná důvěra ve vybrané instituce v závislosti na životní úrovni (v %)

	žádná	1-3 instituce	4-7 institucí	8-12 institucí
Dobrá	5	19	42	34
Ani dobrá/ani špatná	8	25	40	27
Špatná	8	26	47	19

Tab. 3b: Souhrnná důvěra v politické instituce v závislosti na životní úrovni (v %)

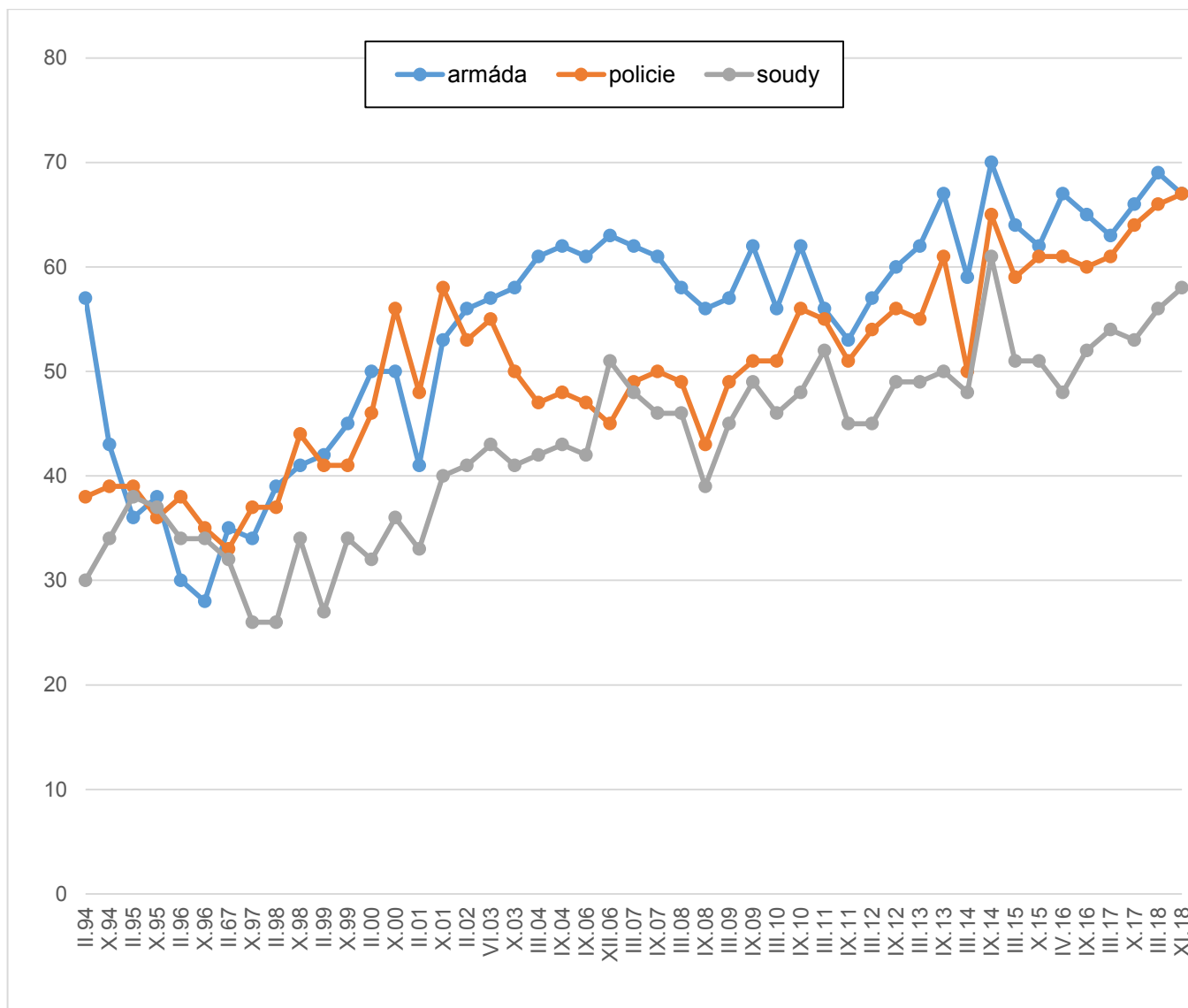
	žádná	1-2 instituce	3-5 institucí	6-8 institucí
Dobrá	11	19	38	32
Ani dobrá/ani špatná	13	22	40	25
Špatná	22	33	34	11

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 15. 11. 2018, 1104 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Faktorová analýza (59 % vyčerpané variance při rotovaném řešení) rozdělila zkoumané instituce do tří vzájemně nezávislých skupin. První skupina je tvořena tiskem, rádií a televizemi (tradičními médii), internetem a výzkumy veřejného mínění. Druhou skupinu vytvořily instituce spojené s fungováním státu v oblasti práva a bezpečnosti (policie, soudy, armáda). Třetí skupina pak zahrnovala nestátní instituce: církve, neziskové organizace (občanský

sektor) a odbory. Banky, které reprezentují důvěru ve finanční systém, nelze jednoznačně zařadit pouze k jedné skupině, neboť stojí na pomezí mezi první a druhou skupinou.

Graf 1: Vývoj důvěry armádě, policii, soudům (v %)

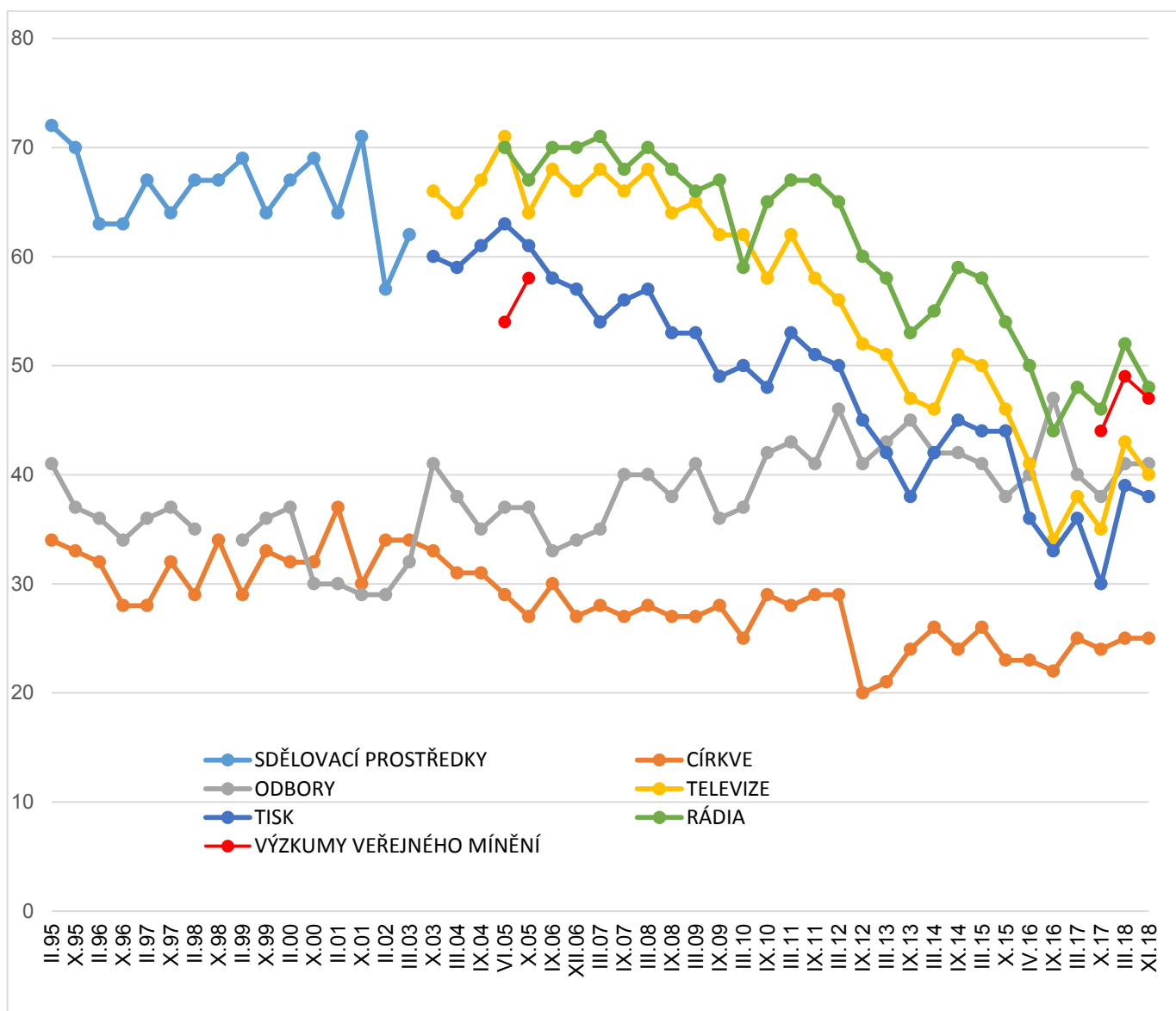
Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Vývoj důvěry v armádu, policii a soudy v čase (viz graf 1) doznává v dlouhodobé perspektivě značných změn. V aktuálním šetření nedošlo oproti poslednímu šetření z března 2018 k žádné statisticky významné změně, nicméně v případě policie pokračuje mírný nárůst důvěry, který začal v roce 2016, a aktuálně zjištěný podíl důvěřujících (67 %) je vůbec nejvyšší za celou dobu sledování (od roku 1994). Důvěra veřejnosti k soudům (58 %) je v současnosti druhá nejvyšší od roku 1994, kdy vyšší důvěru jsme zaznamenali pouze v září 2014 (61 %).

Důvěra v armádu, policii a soudy je vyšší u těch respondentů, kteří hodnotí svoji životní úroveň jako dobrou. Vliv ostatních sociodemografických charakteristik (pohlaví, věk, vzdělání) není většinou statisticky významný. Pouze v případě soudů ženy vykazují statisticky významně vyšší důvěru než muži.

Graf 2: Vývoj důvěry médiím, odborům, církvím (v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 2, v případě médií (televize, tisk, rádio) byl přibližně od roku 2011 zaznamenán poměrně výrazný postupný pokles důvěry, který se v březnu 2014 zastavil (během roku došlo k nárůstu důvěry zhruba o 5 procentních bodů), avšak tento stav neměl dlouhého trvání a v březnu 2015 opět nastal pokles. V březnu minulého roku podíl důvěry mírně vzrostl, nicméně do dalšího šetření (říjen 2017) statisticky významně poklesla důvěra v tisk a podíl důvěřujících televizi a rádiu se nevýznamně snížil (nepřekročil úroveň statistické chyby). Jak ukázalo další šetření v březnu 2018, klesající trend nepokračoval, neboť podíly důvěřujících ke všem sledovaným médiím opět významně vzrostly (v případě tisku vzrostla důvěra o 9 procentních bodů, podíl důvěřujících televizi se zvýšil o 8 procentních bodů, rádiu o 6 procentních bodů a v případě výzkumů veřejného mínění o 5 procentních bodů). Dle aktuálních výsledků podílu důvěřujících, které jsou vyjma rádií, kterým poklesla důvěra o 4 procentní body, statisticky srovnatelné s předchozím šetřením, a rovněž dle vývoje v posledních dvou letech se lze domnívat, že důvěra médiím je silně ovlivněna současným děním ve společnosti a proto dochází k těmto výkyvům, které však nemají dlouhého trvání.

Důvěru k televizi vyjadřovaly častěji ženy (43 % žen, 36 % mužů) a lidé řadící se na škále politické orientace k pravici. Ženy také vnímají jako důvěryhodnější rádia (53 % ženy, 43 % muži). Výzkumy veřejného mínění pak připadají jako důvěryhodnější dotázaným hodnotícím životní úroveň své domácnosti jako dobrou, lidem se středním vzděláním s maturitou či vzděláním vysokoškolským, ženám (51 % ženy, 44 % muži) a respondentům hlásícím se k pravici.

U odborů nedošlo v aktuálním šetření oproti poslednímu šetření v podílu důvěřujících k žádné statisticky významné změně, nicméně statisticky významně (o 4 procentní body) vzrostl podíl nedůvěřujících. Od září 2016, kdy důvěra dosahovala maxima (47 % důvěřujících), postupně do šetření z října 2017 klesala (celkem o 9 procentních bodů), do dalšího šetření v březnu došlo k mírnému nárůstu na úrovni statistické chyby (nárůst o 3 procentní body), přičemž aktuální výsledek minulý výsledek potvrdil.

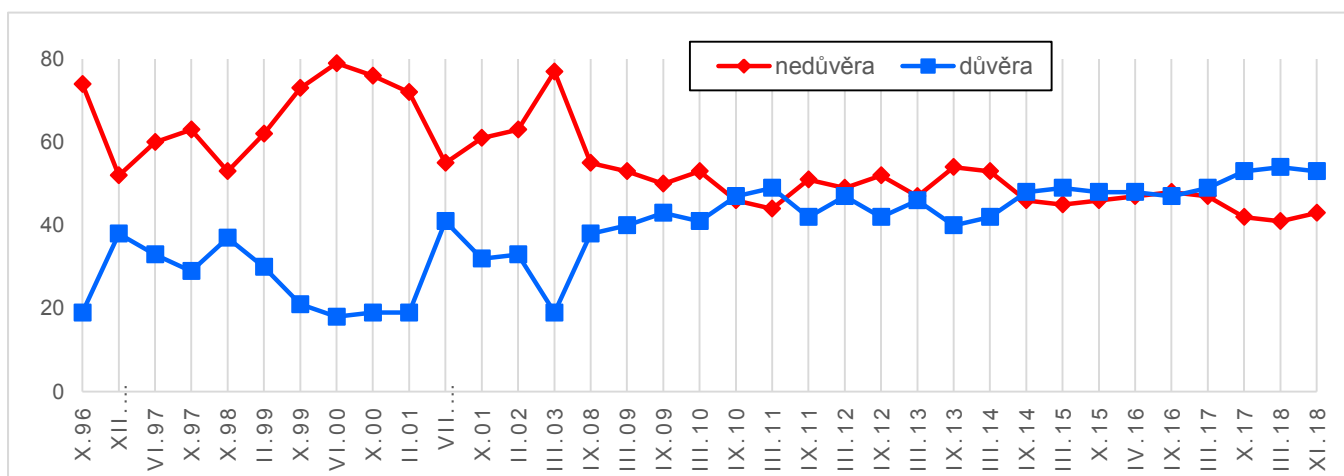
Odborům více důvěřují lidé, kteří se na škále politické orientace řadí jednoznačně k levici, dotázaní starší 30 let a ženy (43 % ženy, 37 % muži). Naopak větší nedůvěru vyjádřili pravicově orientovaní respondenti.

Po výrazném propadu důvěry občanů k církvím, ke kterému došlo v druhé polovině roku 2012, a po následném mírném vzestupu, důvěra k nim kolísá na úrovni okolo jedné čtvrtiny, přičemž v aktuálním šetření nebyla oproti poslednímu srovnatelnému výzkumu z března 2018 zaznamenána žádná změna. Církev tak nadále zůstává vnímána hůře, než byly v období před propadem souvisejícím patrně s církevními restitucemi. Církvím více nedůvěřují muži (71 % muži, 65 % ženy).

Vývoj důvěry a nedůvěry ve vztahu k bankám, jak jej zachycuje graf 3, procházel v období druhé poloviny 90. let 20. století a na počátku tohoto tisíciletí negativními výkyvy spojenými s problémy finančního sektoru v té době. Tehdy nedůvěra pravidelně výrazně převažovala nad důvěrou, přičemž mezera mezi oběma podíly se často dramaticky rozvířala. V posledních letech se však oba podíly k sobě podstatně přiblížily díky nárůstu důvěry a odpovídajícímu poklesu nedůvěry. Od září 2014 do března 2017 byly podíly důvěřujících i nedůvěřujících vyrovnané, ale v následujícím výzkumu z října 2017 došlo k nárůstu důvěry o 4 procentní body na doposud nejvyšší hodnoty od počátku měření (říjen 1996) a je to poprvé, co důvěru vyjádřila více než polovina dotázaných. Další výzkum z března 2018 potvrdil výsledky dosažené v předchozím šetření, neboť podíl důvěry se zvýšil pouze o jeden procentní bod a dosáhl tak nového maxima (54 % důvěřujících) a naopak o jeden procentní bod se snížil podíl nedůvěřujících. Aktuální výsledky potvrzují trend započatý před rokem a lze usuzovat, že česká veřejnost reflektuje stabilitu finančního sektoru v posledních letech.

Důvěru bankám vyjadřovali častěji dotázaní hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou a respondenti řadící se na pravou stranu politického spektra.

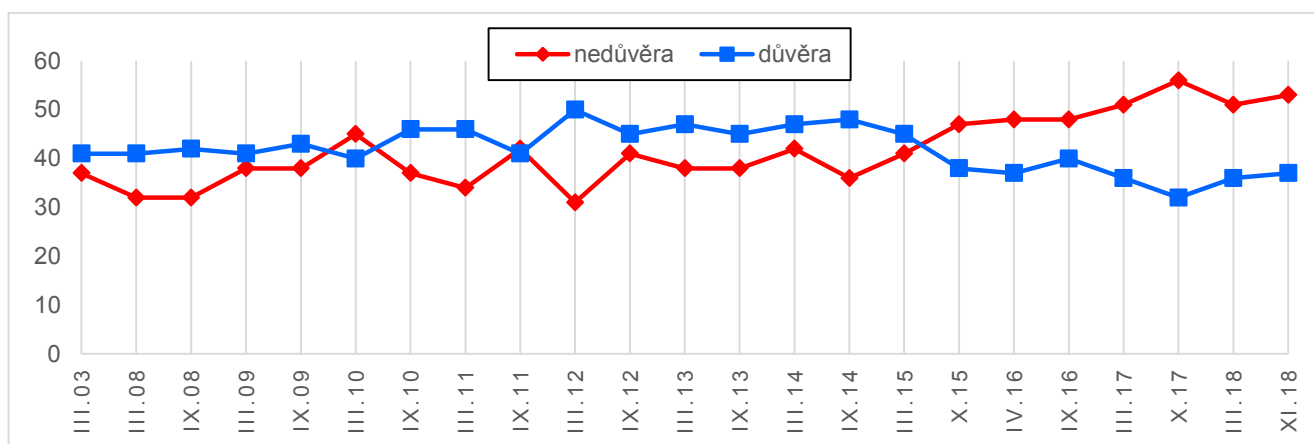
Graf 3: Důvěra/nedůvěra bankám (časové srovnání v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji", respektive „spíše nedůvěřuji“ a „rozhodně nedůvěřuji“ vyjádřené v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 4: Důvěra/nedůvěra neziskovým organizacím (časové srovnání v %)

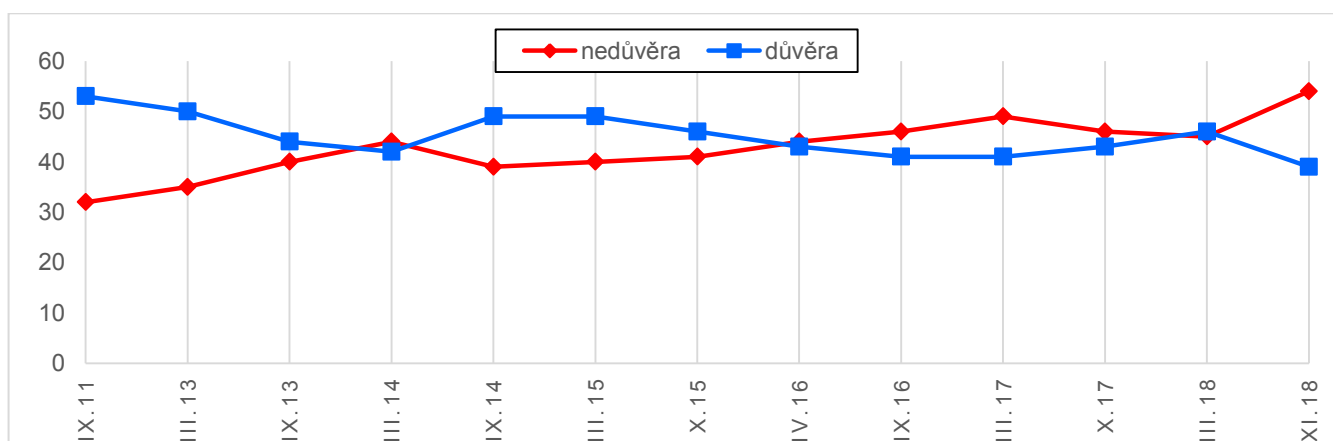
Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji", respektive „spíše nedůvěřuji“ a „rozhodně nedůvěřuji“ vyjádřené v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Jak ukazuje graf 4, důvěra ve vztahu k neziskovým organizacím vykazovala do roku 2014 relativní stabilitu, když se dlouhodobě pohybovala nad hranicí 40 – 45 %, s přechodným mírným zvýšením v březnu 2012, kdy byla důvěra neziskovým organizacím vůbec nevyšší v celém sledovaném období (50 %). V říjnu 2015 však došlo ke statisticky významnému poklesu důvěry pod 40 %. Následující výzkumy z roku 2016 nízkou míru důvěru potvrdily, a ve výzkumech v roce 2017 došlo k jejímu dalšímu poklesu (celkem o 8 procentních bodů v porovnání se zářím 2016) až na doposud nejnižší hodnotu 32 % důvěřujících naměřenou v říjnu 2017. Do dalšího šetření v březnu 2018 byl zaznamenán statisticky významný nárůst důvěry (o 4 procentní body) a podíl důvěřujících se vrátil na úroveň z března minulého roku. V aktuálním výzkumu nedošlo v porovnání s výzkumem minulým k žádným statisticky významným posunům. Do důvěryhodnosti neziskových organizací se může promítat jejich participace při řešení uprchlické krize, kterou veřejnost vnímá rozporuplně, nicméně která se v letošním roce v České republice ustálila a i proto došlo k mírnému nárůstu a následné stabilizaci důvěryhodnosti neziskovým organizacím.

Důvěra k neziskovým organizacím je větší u žen (42 % ženy, 32 % muži), dotázaných s dobrou životní úrovní a lidí řadících se na škále politické orientace k pravici. Naopak vyšší nedůvěru evidujeme u lidí nad 60 let a respondentů se středním vzděláním bez maturity či vyučených.

Graf 5: Důvěra/nedůvěra internetu (časové srovnání v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji", respektive „spíše nedůvěřuji“ a „rozhodně nedůvěřuji“ vyjádřené v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

V případě internetu (viz graf 5), který je do výzkumu zahrnován pravidelně od roku 2013, když předtím byl již jednou zařazen do výzkumu v září 2011, můžeme vidět podobný trend, jaký jsme zaznamenali v případě klasických médií. Od prvního výzkumu ze září 2011 důvěra až do jara 2014 měla sestupnou tendenci. Pak se trend na rok obrátil, avšak již od října 2015 začal opět pokles důvěry. V dubnu 2016 se podíl důvěřujících a nedůvěřujících vyrovnal, ale v následujících dvou výzkumech z října 2016 a března 2017 nedůvěra statisticky významně převážila nad důvěrou (o 5, resp. o 8 procentních bodů) a v březnu 2017 dosáhla dosavadního maxima (49 % nedůvěřujících). Do října 2017 pak opět nedůvěra statisticky významně klesla (o 6 procentních bodů) a vrátila se na úroveň z roku 2016. Do dalšího výzkumu z března 2018 nedošlo v porovnání s předchozím výzkumem ke statisticky významným změnám a podíl důvěry a nedůvěry zůstal vyrovnaný. V aktuálním šetření však došlo k výraznému poklesu důvěry (o 7 procentních bodů) a zároveň nárůstu nedůvěry (o 9 procentních bodů). Aktuální podíly důvěry a nedůvěry tak dosáhly absolutně nejnižších, v případě nedůvěry nejvyšších hodnot od počátku měření.

Podstatný (a očekávatelný) rozdíl byl v důvěře k internetu v závislosti na věku: mezi nejmladšími respondenty (15 až 19 let) internetu důvěřuje 51 % dotázaných, ve věku 20 až 29 let 50 %, ve věku 30 až 44 let 45 %, ve věkové kategorii 45 až 59 let pak 38 % a mezi lidmi staršími 60 let je to pouze 25 %. Mezi nejstaršími respondenty také ve vztahu k internetu najdeme výrazně vyšší podíl odpovědí „nevím“. Dále vidí internet jako důvěryhodnější lidé s pravicovou politickou orientací.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v18-11</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. - 15. 11. 2018</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1104</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>239</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PO.8</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>po181213</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>13. prosince 2018</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.]